דסתם יהודה וגליל בשעת חירום דמי. ואם תאמר ומאי שנא דגבי גט אמר כרים גיטין (ד' ל: ופס ד"ה כיון) המביא גט ממדינה למדינה בארץ ישראל אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם משום כיון דאיכא עולי רגלים משכח שכיחי לקיימו ואפ"ז בזמן שאין בהמ"ק (ה) שכיחי וי"ל דודאי גבי גט מצויין לקיימו אפ' מיהודה לגליל כי אהאשה רגילה לחזר אחר עדי קיום אבל הכא אי לאו דשכיחי טובא לעולם לא ישמע מחאתו שאין המחזיק רגיל לחזר אם מוחה לו ואם לאו הלכך בשיירות דעולי רגלים ובתי דינין לא סגי וא"ת והא דאמרי' התם (דף ו.) רב ששת מצריך (ו)(מערבא לערבא) ורבא מצריך אפ' באותה שכונה ופריך והא רבא הוא דאמר כי אפי' עדים מצויין לקיימו ומשני שאני בני מחוזא דנידי לטו מי נימא דבמחוז מחאה שלא בפניו לא הוי מחאה וילטרך לבא לפניו למחות וי"ל דלא דמי דכשחותמים על הגט במחוז והולכין להן אין דרך שיעקבו בעיר אנחנו חתמנו על גט פלוני אבל במחאה דרך הליכתם רגילות לומר פלוני מיחה ושומעין אחרים עד שנשמע בבית המחזיק: **אין** מחזיקין בנכסי בורח. בבורח מחמת ממון איירי דאי מחמת מרדין בהא לא פליג שמואל דדמוכח בסמוך ודוקא בבורח אבל באינים דעלמא הוא חזקה שיכול לבא למקום שמחזיק שם ולמחות אבל בורח אינו רשאי לבא במקום שעומד לא הוא מחאה שלא בפניו וסבר לה כר' יהודה דתניא ויבא לשנה אחרת וימחה משמע שצריך למחות בפניו וא"ת ודלמא ר' יהודה נמי לא בעי מחאה בפניו וה"ק ויבא במדינה שהמחזיק בה וימחה כגון אם הוא ביהודה יבא ביהודה וימחה שאז תשמע מחאתו וכי תימא (ו) וכיון שחזקה נשמעת עד אספמיא גם המחאה תשמע עד אספמיא ואי מחאה שלא בפניו הוי מחאה ליתיב אדוכתיה ולימתי הא ליתא דאי כל מקום שחזקה נשמעת גם המחאה נשמעת אם כן היכי מוכח לעיל דלרבנן מחאה שלא בפניו הוא מחאה אימא דלעולם (ו) דלא הוי מחאה והיה ביהודה והחזיק ביהודה הוי חזקה לפי שהיא נשמעת ויבא ואיכא לפני המחזיק אבל מיהודה לגליל אין החזקה נשמעת ומשום הכי לא הוא חזקה אלא ודאי פשיטא ליה לגמרא דהחזקה נשמעת מרחוק אבל מחאה לא ולהכי מוכח לעיל שפיר דסברי רבנן דהוא מחאה שלא בפניו דאי לא הוא מחאה אלא צריך לבא לפני המחזיק א"כ מיהודה לגליל תהא חזקה כמו שביהודה יש לו לילך ולמחות מיהודה לגליל נמי ילך לפניו ואיכא וי"ל מדלא תני ר' יהודה אומר ויבא לשנה אחרת וימחה ויודיעהו שמע מינה שצריך למחות לפניו. ר"י:

ולמחר נקיטנא ליה. נראה לר"י דלא צריך למימר נקיטנא ליה אלא אורחא דמילתא נקט מדלא קאמר רב זביד פלוני גזלנא הוא דאכיל לארעאי בגזלנותא לא הוא מחאה פלוני גזלנא הוא דאכיל לארעאי בגזלנותא ולמחר נקיטנא ליה בדינא הוא מחאה:

רב

ומרחיקין מאותו המלכות שדר בה המחזיק אפי'[1] הכי מחזיקין בנכסי בורח דתיהני ליה מחאה כי הך ואע"ג דהכא לא יאמרו לו למחזיק דחבריך חברא אית ליה והלכך כיון דהוא מחאה חזקה נמי הוא חזקה. ושמואל שהיה מקשה על דברי רב ואומר פשיטא וכי למחות לפניו הוא צריך להך רבותא דקאמר רב לא אסיק אדעתיה והלכך פריך שפיר מאי אתא רב לאשמועינן: **אמר רב ענן לדידי מיפרשא לי כו'.** [2]לאשמועינן אליבא דרב אתא [3]לאשמועינן ולמימר דהך דבורתא לא שכיחא ליה דשמואל כדמפרש ואזיל והוה מתמה פשיטא: **הלכתא אין מחזיקין בנכסי בורח.** דמחאה שלא בפניו לא הוא מחאה וכיון דלא מצי מערער למחויי מחזיק נמי לא מצי אחזוקי: **ומחאה שלא בפניו הוא מחאה.** והלכך חזקה שלא בפניו הוא חזקה ומשום הכי מחזיקין בנכסי בורח דהא מצי למחויי ומדלא מיחה הפסיד. והיינו דקפריך גמרא תרתי בתמיה משום דקשיא ריבא לפיפא. ומשני לא קשיא כאן בבורח מחמת ממון פסיק רבא הלכתא [4] שלא בפניו הוא מחאה משום דמצי למחויי וכל מקום שזה יכול למחות חזקתו של חבירו בנכסיו הוא חזקה הואיל ולא מיחה דכיון דמחמת חוב ממון הוא בורח אין זה בורח אלא לאשתמוטי בעלמא עד דהוה ליה ופרע ואינו יכא למחות דכיון דאנוס הוא ואין לו מה לפרוע אין רודפין אחריו ואם נודע מקומו שבורח שם אינו חוששין: **כאן בבורח מחמת מרדין.** מחמת ריחיה נפשות יכא למחות פן יודע מקום תחנותו וירדוף גואל הדם אחריו כי יחס לבבו והשיגו והרגו וכדידיה קפסיק רבא דאין מחזיקין בנכסי בורח והכי הלכתא: **מרדין.** לשון ריחיה בלשון פרס כדאמרינן בהגוזל ומאכיל (ב"ק דף קיז.) השתא פרסאי דקפדי אשפיכות דמים ואמרי מרדין מרדין: **היכי דמי מחאה.** אמחאה שלא בפניו קאי דפסיקנא לעיל דהוא מחאה: **אמר רב זביד.** אמר לסהדי פלניא גזלנא הוא לא הוא מחאה שאפילו אם יאמרו עדים לשון זה למחזיק לא אתי לאזדהורי בשטריה דהא לא ידע אמאי קרי ליה גזלן שיזהר בשטרו: **אבל אמר לו פלניא גזלנא הוא דאכיל לארעאי בגזלנותא.** שהרי לא מכרתיה לו דהשתא הוה ליה לאיזדהורי בשטר מכירה שדה [5] זה מאחר שערער זה עליו והלכך הוא מחאה: [6]**ולמחר תבענא ליה בדינא הרי זה מחאה.**

ומאי

---

[1] **הא קמ"ל.** ר' אבא: **דסתם יהודה וגליל.** אפי' בשעת שלום: **בשעת חירום דמי.** שאין שיירות מצויות מזו לזו. אבל בשאר מלכיות אי איכא חירום לא הוא חזקה אבל בשעת שלום הוא חזקה דהא שיירות מצויות והאי דקאמר רבי אבא בשעת חירום שנו הכי קאמר יהודה וגליל הרי הן כשעת חירום של שאר מלכיות:

אין מחזיקין בנכסי בורח. כלומר אם המחזיק אינה חזקה כדמפרש ואזיל דקסבר מחאה שלא בפניו לא הוא מחאה וכיון דלא יכול למחות גם זה לא יכול להחזיק וכו' יהודה סבירא ליה דאמר במתניתין ילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת דמשמע דצריך למחות בפניו: **כי אמריתה.** להא דרב קמיה דשמואל אחר פטירתו של רב שבא ללמוד לפני שמואל. רב מת מקמי שמואל כדאיתא בשחיטת חולין (דף לה.): בכל זמן שהיה רב קיים הוה שלא לי' ר' יוחנן לקדם רביו שבבבל כי נח נפשיה דרב שלח לי' לשמואל לקדם תבירנו כו': **א"ל.** שמואל: **וכי למחות בפניו הוא צריך.** בתמיה. אלא לא צריך למחות בפניו דמחאה שלא בפניו הוא מחאה והלכך מחזיקים נמי שלא בפניו לאיצעי ליה למחויי: ומקשה גמר' **והאמר רב מחאה שלא בפניו הוא מחאה.** כדאמר ר' אבא אמר רב לעיל [ע"א] לעולם קסבר מחאה שלא בפניו כו' [7]ומדפריך למילתיה דת"ק איכא למימר דסבירא ליה הכי: **לטעמא דתנא קמא.** פירש רב משום דקסיא ריפא לסיפא ואיכא לתרוה אלא בכי האי גוונא: **וליה לא סבירא ליה.** אלא כרבי יהודה סבירא ליה: **מחזיקין בנכסי בורח.** דמחאה שלא בפניו הוא מחאה ואיצעי ליה למחויי ומדלא מיחה הפסיד דכיון דשייורות מצויות אינן סהדי שנודע לו שאחרים החזיקו בקרקע שלו ולא מצי טענין לא ידעתי ולפיכך לא מחיתי דכי היכי דמחאה שלא בפניו הוא מחאה משום דחבריך חברא אית ליה הכי נמי נודע לו שהחזיק זה בקרקע שלו והוא לא מיחה ולפיכך הפסיד. והאי דנקט בורח לאו דוקא דהוא הדין לכל מרחיקי ארצא [8] אלא אורחא דמילתא נקט שאין דרך בני אדם להחזיק בקרקע של אחרים בגזל אלא בקרקע בורח: **א"ל פשיטא.** דמחזיקין דהא ממתניתין דקתני [ע"א] שלש אלות לחזקה שמעינן דמחאה שלא בפניו הוא מחאה ואיצעי ליה למחויי ומדלא מיחה הפסיד. בגמרא ירושלמי [פ"ג] רב אמר אין חזקה לבורח ולא מארץ לארץ ושמואל אמר יש להן חזקה אמר רב נחמן קרא מסייע ליה למר ויתן לה המלך סרים אחד לאמר הסב את כל אשר לה ואת כל תבואת השדה מיום עזבה את הארץ ועד עתה (מלכים ב ח): **ורב מאי קמ"ל.** דקאמר מחזיקים בנכסי בורח הא ודאי קמ"ל מחאה שלא בפניו הוא מחאה והיה לו למחות הלכך חזקה נמי שלא בפניו בלא מחאה הוא חזקה: **והא אמרה רב חדא וימנא.** דאמר ר' אבא בר ממל אמר רב לעיל [ע"א] לעולם מחאה שלא בפניו הוא מחאה כו' ומקשינן הוה שמעינן דכסתם מתני' סבירא ליה מדמפרש לה הכי: **אפי' מיחה בפני ג' שאין יכולין לומר לו.** כגון חיגרין או שהולכין למדינת הים

---

[1] נראה דל"ל ופרכינן דהכ מאי קמ"ל דאין מחזיקין משום דמחאה שלא בפניו.

מסורת הש"ס

[1] [נעיל בח: וש"נ], [2] [נקמן נט.], [3] [שיך לעי"א], [4] ל"ל [מדמפרש], [5] ל"ל מאלגס. דק"ס, [6] [שיך לעי"ב], [7] [שיך לדף נט.], [8] [ל"ל משכונה נשמוכה].

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאמר רב ענן נ"א גירסת רשב"ם אמר רב ענן: (ב) שם פלגיא גזלנא הוא דקאכיל לה לארעאי: (ג) רשב"ם ד"ה ומחאה וכו' רבא הלכתא מחאה שלא בפניו וכו' לעולם הוא דאין: (ד) ד"ה אבל וכו' שהה זו מאחר: (ה) תוס' ד"ה דסתם וכו' בית המקדש קיים כיון וכו' וי"ל דודאי גבו עדים מצויין לקיימו וכו' אם מוחה לו אם לאו לא הלכך בשכיחות דעולי רגלים: (ו) ד"ה אין וכו' וכו' תומא כיון כ"ל ואות ו' נמחק: (ז) באו"ד אימא דלעולם לא כל"ל ואות ד' נמחק:

מוסף רש"י

חברך חברא אית ליה. ואמרו זה לזה והדבר בא לאזנינו ואינו יכול לומר אילו שמעתי הייתי מוחה בלאחית זכותי [ולע"ל בח:]. ומחאה שלא בפניו הויא מחאה. ולא בעינן שיאמר שלאחו למחות בפניו, אלא מכיון שמיחה שלא בפניו הוא מחאה, שהרי יכול הדבר לבא לאזנו ואפילו לא ידע המחזיק מחאתו של מערער לא חיישינן מאחר שמיחה זה כהוגן (לקמן לט ב).

ולמחר תבענא ליה (ו) בדינא הויא מחאה אמר לא תימרו ליה מאי אמר רב זביד הא קאמר לא תימרו ליה רב פפא אמר אלדידיה לא תימרו ליה לאחריני אימרו להו (ז) חברך חברא אית ליה חברא דחברך חברא אית ליה אמרו ליה לא אמרינן ליה אמר רב זביד הא קא אמרו ליה לא אמרי' ליה רב פפא אמר בלדידיה לא אמרי' ליה לאחריני אמרי להו חברך חברא אית ליה חברא דחברך חברא אית ליה אמר להו לא תיפוק לכו שותא אמר רב זביד הא קאמר לא תיפוק לכו שותא אמרו ליה לא מפקינן שותא אמר רב פפא הא קאמרי ליה לא מפקינן שותא רב הונא בריה דרב יהושע אמר (ח) כל מילתא דלא רמיא עליה דאינישׁ אמר לה ולאו אדעתיה: אמר רבא אמר רב נחמן מחאה שלא בפניו הויא מחאה איתיביה רבא לרב נחמן אמר ר' יהודה לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא באספמיא ויחזיק שנה וילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת ואי ס"ד מחאה שלא בפניו הויא מחאה למה לי למיתי ליתיב התם אדוכתיה ולימחי התם (ט) עצה טובה קמ"ל דניתי ונשקול ארעא ופירי מדקא מותיב ליה רבא לרב נחמן מכלל דלא סבירא ליה דמחאה שלא בפניו הויא מחאה (י) והאמר רבא מחאה שלא בפניו הויא מחאה בתר דשמעה מרב נחמן אשכחינהו ר' יוסי בר' חנינא לתלמידיו דר' יוחנן אמר להו מי אמר (כ) ר' יוחנן מחאה בכמה ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מחאה (ה) בפני שנים ר' אבהו אמר ר' יוחנן מחאה בפני שלשה לימא בדרבה בר רב הונא קא מיפלגי (כ) דאמר רבה בר רב הונא (ל) כל מילתא דמתאמרא באפי תלתא לית

ומי לא אמר למחר תבענא ליה בדינא ומפיקנא מיניה אלא פלוגי גזלן דקאכיל לארעאי בגזלנותא בלבד הרי הוא כגוזלן פגם בחבירו ולא כמוסר עדות ואינה מחאה כן פר"ח. ל"א שמעתי משמועת רבי יעקב בר יקר ועיקר פלוגיא גזלנא הוא ואפי' הזכיר על קרקע זה שמחזיק לאו מחאה היא שהרי לא מיחה מחמת עצמו והרי הוא כמי שאמר פלוגי מחזיק בקרקעות של אחרים ולפוגמו מתכוין ולא לערער שהרי אינו מזכיר שהוא שלו אבל אם פירש דקאכיל לארעאי בגזלנותא הרי מיחה מחמת עצמו והודיע שהקרקע שלו מחזיק בעולה והויא מחאה ואע"ג דלא סיים למחר תבענא ליה בדינא ופירוש הוא למאי דקאמר דקאכיל לארעאי בגזלנותא: **אמר.** לעדים לא תימרו ליה מחאה זו: **אמר רב זביד הא קאמר כו'.** ולא הויא מחאה דהא לא אמרו ליה עדים תו: **רב פפא אמר.** לעולם מחאה הויא דהכי קאמר להו לעדים לדידיה לא תימרו אבל לאחרים תימרו וכיון שיאמרו לאחרים יחזרו אותן אחרים ויאמרו לו לחברך חברא אית ליה כו': **אמרו ליה לא אמרינן ליה.** לא קאי אהיכא דאמר להו לא תימרו ליה דהא ברב זביד אפי' שתקו לא הויא מחאה וכל שכן הכא היכא שהשיבו כדבריו אלא מילתא בלחי נפשיה היא וקאי אהיכא דאמר להו מחאה גמורה וליוסי לומר לו והם ענוהו לא אמרי' ליה ולא חזר ומיחה אחרי כן בפני עדים אחרים: **אמר רב זביד הא קאמרי ליה לא אמרינן ליה.** וכיון שלא יאמרו לו היה לו לזה למחות עוד בפני אחרים שיאמרו לו והם לא מיחה אחרי כן הפסיד: **רב פפא אמר.** אין צריך למחות עוד בפני אחרים דמחאה מעלייתא היא דהכי קאמרו ליה לדידי' לא אמרינן שלא נלך עד מקומו: **לאחריני אמרינן כו'.** רב פפא קא דייק לא תימרו ליה לא אמרינן ליה דמשמע (ג) לא אמרי' ליה אבל לאחריני אמרי מדלא אמר לא תימרו: **לא תיפוק לכו שותא.** לא יצא דבר מפיכם דמשמע לא לו ולא לאחרים: **שותא.** דיבור כמו שותא דינוקא בשוקא או לאבוה או לאמא (סוכה דף מו:): **אמר רב זביד הא קאמר כו'.** ואינה מחאה: **אמרו ליה לא מפקי' שותא.** לא קאי אהיכא דאמר להו לא תפיק לכו שותא דהתם כ"ע לא פליגי דלא הויא מחאה בין לא אהדרו ליה בין לא אהדרו ליה שוש דיבור ומילתא בלחי נפשיה הוא (ח) וכגון שנוה אותם לאמר לו והם אמרו לא מפקינן שותא אמר רב פפא הכא ודאי מודינא דלא הויא מחאה דהא קאמרי כו' דמשמע לא לו ולא לאחרים: **אמר רב הונא בריה דרב יהושע.** הלי נמי מחאה הויא דכל מילתא דלא רמיא עליה דאינש שאינה מוטלת עליו (ד) לברר וגם אינו מפסיד אם אומר אם לא אומרה אמר לה לבני אדם ולאו אדעתיה כלומר אינו נותן אל לבו שקיבל (ה) הדבר עליו ולכך אינו צריך למחות בפני אחרים שהרי מיחה בפני בני אדם שיכולין לומר לו. והלכתא בין אמר הממחה לא תימרו ליה מידי מהני מילי למחזיק ובין אמרו לא מפקינן שותא בכולהו הויא מחאה בר מדאמר להו הממחה דלא תיפוק לכו שותא דלא הויא מחאה וכן פסק ר"ח: ה"ג **אמר רבא אמר רב נחמן מחאה כו'.** ואע"ג דאותביה רבא לרב נחמן שיטת גמרא היא בהרבה מקומות כן. והכי פי' כי שמעה רבא מרב נחמן להך מילתא דאמרינן בה אמר רבא אמר רב נחמן מיטת גמרא היא אבל אשי סידר גמרא הוא דקאמר אמר רבא אמר רב נחמן וגם מפרש הקושיא אחרי כן שהקשהו: **מחאה שלא בפניו הויא מחאה.** ולא נצינן שישלח שלוחו למחות בפניו אלא מכיון שמיחה שלא בפניו הויא מחאה שהרי יכול הדבר לבא לאזניו ואפי' לא ידע המחזיק מחאתו של מערער לא חיישינן מאחר שמיחה זה כהוגן: **איתיביה רבא לר"ג אמר רבי יהודה כו'.** ולא קשיא אדפריך מסיפא לסייע מריש דהא אוקימנא מחאה שלא בפניו הויא מחאה איכא למימר דרבא מוקי לה לריש במילי אחרי: **אלא כדי שיהא כו'.** טעמא דרבי יהודה לאו משום דמלת שנים מיזדהר אינים בשטריה אלא כדמפרש כדי שיהא כו' וטעמא דחזקה לדידיה משום דלא שכיח אינים דאכלי ארעיה בלא רשותו אפי' שעה אחת ושתיק אלא לכך האריכו שלש שנים שפעמים שהמערער רחוק מהלך שנה ולא יבא ערעור שלו לאזניו עד ג' שנים ולאיפלוגי אמ"ק אמת דלא מיישינן לשעת חירום וחזקה בפניו מיד הויא חזקה הואיל ולא מיחה מיד מדתלי טעמא באספמיא (ו) לקמן בפרקין [מא.]: **ויבא לשנה אחרת.** קס"ד דרבא דוקא קאמר (ז) שיבא המערער עצמו וימחה בסוף ג' בפניו של מחזיק אלמא מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה והלכך חזקה שלא בפניו לא תיהוי חזקה. ואע"ג דלרבי יהודה הויא חזקה בהכי לא סבירא ליה כרבי יהודה דר' יהודה מצריכו ליכך ולערער ולרבא לא נצריכנו אלא מתוך שאינו יכול למחות באספמיא גם המחזיק לא יכול להחזיק: **ואי ס"ד.** דאין צריך לשלוח שליח ולמחות בפניו בעדים אלא ימחה במקום שהוא שם ואם יבא הדבר לאזניו יבא למה ליה למיתי עד מקום המחזיק או לשלח שלוחו למחות בפניו: **ליתיב אדוכתיה.** באספמיא ולימחי בפני עדים שהרי יכולין לבא ולומר לו (ח) בסוף ג' אם ירצו: ומשני **עצה טובה קמ"ל דנייתי.** הוא עצמו ונשקול קרקע ופירותיו מיד המחזיק שאם ימחה במקומו ולא יבא ויוציא עכשיו מידו הפירות שאכל המחזיק יוציא ממנו בטורח דקשה גזל האכל [חולין פט.]. ומיהו לאו דוקא מצריך ליה רבי יהודה לבא אלא הכי קאמר לא אמרו לצריך ג' שנים אלא כדי שאם יהיה המערער באספמיא ומשהחזיק זה יצא הקול ויודיעוהו בשנה שניה וימחה בתחלת שלש ויוכל הדבר לבא לאזניו של מחזיק בסוף שנה שלישית ואז יש הנאה למערער שאם ירצה הוא עצמו לבא בסוף שלש ויקח קרקע ופירות מעכשיו אלא דין ודברים: **והא אמר רבא מחאה שלא בפניו הויא מחאה.** לעיל [לח:] פסק רבא הלכתא הכי: ומשני **בתר דשמעיה מרב נחמן.** ותירץ לו תשובה שהשיבהו פסק רבא הכי: ס"ג **מי שמיע לכו מרבי יוחנן מחאה בכמה.** בפני כמה בני אדם: **כל מילתא.** של גנאי: **דמתאמרא באפי תלתא ליה בה משום ליצנא בישא.** אם יחזרו ויאמרו לזה כך אמר פלוני עליך. וטעמא דכדמפרש בערכין בים בערכין [טו.] מ"ט חברך חברא אית ליה ואמר אחיי התם [טו:] דכל מילתא דעבידא לאיגלויי ליה בה משום ליצנא בישא. והלכך גבי מחאה נמי מילתא דעבידא לאיגלויי בעינן כדי שיזהר המחזיק בשטרו ולהכי פליגי מ"ד בפני שנים ליה דרבה בר רב הונא דבעי תלתא דהא אפי' בתרי עבידא לאיגלויי והויא מחאה בפני שנים ועיין

רב פפא אמר לדידיה לא תימרון לאחריני תימרון. נראה לר"י דרב פפא אית ליה שפיר דשמועה לא אמר לעיל מיחה בפני בני אדם שאין יכולין לומר לו לא הויא מחאה דהתם מיירי בחולה וחקן שלעולם לא יצא למקום שמחזיק שם אבל הכא יכלו למקום המחזיק ויגידו לבני העיר ויאמרו לו והויא מחאה: **ליתיב** אדוכתיה ולימחי. תימה אדפריך מר' יהודה לסייעה מרבנן דמוכח לעיל דסברי מחאה שלא בפניו הויא מחאה ואור"י דרבא היה טועה וס"ד דבכל מקום שהחזקה נשמעת גם המחאה נשמעת וכמו שהחזקה (ט) מיהודה לאספמיא ה"נ מחאה ואפילו הכי ס"ר יהודה שיבא בפניו וימחה ורבנן סברי אפי' מיהודה לגליל אין החזקה נשמעת לכך לא הוי חזקה אבל מיהודה ליהודה נשמעת והוי חזקה עד שיבא בפניו וימחה ולכ"ע שלא בפניו לא הוי מחאה ורב נחמן דאיצטריך לשנוי עצה טובה קמ"ל ולא שני ליה דלא מצי למיתב אדוכתיה לפי שהמחאה אינה נשמעת אלא באותה מדינה משום דאכתי תקשי ליה אמאי מצריך רבי יהודה לבא לבניו ילך עד המדינה שהמחזיק שם וימחה דמדלא קתני ויבא לשנה אחרת וימחה ויודיעוהו משמע שצריך לבא לבניו כדפרישית: **ה"ג מכלל דלא סבירא ליה הא אמר רבא מחאה שלא בפניו.** ולא גר' והא אמר רבא אמר ר"נ: ליית

(ו) [לעיל כח: וש"נ], (ז) [שבועות לד: מא: מכ.], (ח) [לעיל כח: וש"נ], (ט) [לעיל לח:]. (י) ערכין טז..

הגהות הב"ח

(ו) גמ' תבענא ליה לדינא: (ב) שם מי אמר לבו ר' יוחנן: (ג) רשב"ם ד"ה לאחריני וכו' דמשמע ליה לא אמרינן אבל: (ד) ד"ה אמר רב הונא וכו' שאינה מוטלת עליו (לכחל) תו"ת וע"ב ס"א לכסויא: (ה) בא"ד אינו נותן אל לבו שקיבל עליו לכסות הדבר והלכך וכו' מהני מילי למחזיק וכיון א"ל לא אמרי' ליה וכיון אמרו לא מפקינן שותא: (ו) ד"ה אלא וכו' באספמיא כדאמרינן לקמן: (ז) ד"ה ויבא לשנה וכו' דוקא קאמר רבי יהודה שיבא: (ח) ד"ה ליתיב וכו' ולומר לו בתוך ג': (ט) תוס' ד"ה ליתיב וכו' וכמו שהחזקה נשמעת מיהודה:

הגהות חו"י

א) רשב"ם ד"ה אמרו ליה כו' והכא אירי שלוה אותם כל"ל:

מוסף רש"י

כל מילתא דמתאמרי באפי תלתא. כשהעלים אמריה בפני שלשה הגלה אותה אינו לשון הרע, שזה גילה תחלה דעתו שאם תגלה אותו אינו חושש, דמידע יש לסיפה להבנות, דחבכך חברא אית ליה חה לחבירו עד שיודע (ערכין טז..).

עין משפט נר מצוה

פח א ב ג ד מיי' פי"ח מהל' טוען ונטען הל' ו וס"ו הלכה ד סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' קמו סעיף ג וסי' עט סעיף יא:

פט ה מיי' פי"ח מהל' טוען ונטען הל' ח טוש"ע שם סעי' א:

צ ו מיי' פ"ז מהל' דעות הלכה ה סמג לאוין טו:

רבינו גרשום

הכי לא מיחה ואין מחזיקין בנכסיו. לא הויא מחאה דמילי בעלמ' קאמר אבל כי אמר להו למחר אתבעיה בדינא הויא מחאה דקאמר להו דאין דעתו למחול. אי אמר להו לא תימרו ליה דמחיתי אמר רב זביד הא קאמר לא תימרו ליה ולא הויא מחאה ומחזיקין. אמר רב פפא ודאי הוי מחאה דהכי אמר לה המערער לעדים לדידיה לא תימרו ליה הא לאחריני אימרו: אמרו ליה העדים למערער לא אמרינן ליה לפלוני דמחית. אמר רב זביד הא קאמרו לא אמרינן ליה ולא הויא מחאה. אמר לעדים לא תיפוק לכו שותא כלומר לא תוציאו דבר מפיכם לשון אדם שמחיתי. אמר רב זביד הא קא מזהיר דלא תפיקו שותא ולא הויא מחאה. הא דקא מזהיר המערער הכי לעדים משום דחשב בדעתיה אמחה ואזהיר להו דלא לימרו הכים ולמחר אוציא עדי מחאה ואגבה הפירות ותיקון הקרקע. ואי אמרי לא מפקינן שותא. הא אמר' וכו' ולא הויא מחאה. אמר רב הונא אפי' הכי הויא מחאה משום דכל מלתא דלא רמיא עליה דאינש שאינו מוזהר שלא יאמר אומרה ולאו אדעתיה. אמר ר' יהודה לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא באספמיא ויחזיק שנה וילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת ואי ס"ד מחאה שלא בפניו הויא מחאה למה לי למיתי ליתיב התם אדוכתיה ולימחי התם עצה טובה קמ"ל דניתי ונשקול ארעא ופירי מדקא מותיב ליה רבא לרב נחמן מכלל דלא סבירא ליה דמחאה שלא בפניו הויא מחאה והאמר רבא מחאה שלא בפניו הויא מחאה בתר דשמעה מרב נחמן אשכחינהו ר' יוסי בר' חנינא לתלמידיו דר' יוחנן אמר להו מי אמר ר' יוחנן מחאה בכמה ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מחאה בפני שנים ר' אבהו אמר ר' יוחנן מחאה בפני שלשה לימא בדרבה בר רב הונא קא מיפלגי דאמר רבה בר רב הונא כל מילתא דמתאמרא באפי תלתא ליה דאמר לדידיה לא תימרון לאחריני תימרון. נראה לר"י דרב פפא אית ליה שפיר דשמועה לא אמר לעיל מיחה בפני בני אדם שאין יכולין לומר לו לא הויא מחאה דהתם מיירי בחולה וחקן שלעולם לא יצא למקום שמחזיק שם אבל הכא יכלו למקום המחזיק ויגידו לבני העיר ויאמרו לו והויא מחאה: ליתיב אדוכתיה ולימחי. תימה אדפריך מר' יהודה לסייעה מרבנן דמוכח לעיל דסברי מחאה שלא בפניו הויא מחאה ואור"י דרבא היה טועה וס"ד דבכל מקום שהחזקה נשמעת גם המחאה נשמעת וכמו שהחזקה מיהודה לאספמיא ה"נ מחאה ואפילו הכי ס"ר יהודה שיבא בפניו וימחה ורבנן סברי אפי' מיהודה לגליל אין החזקה נשמעת לכך לא הוי חזקה אבל מיהודה ליהודה נשמעת והוי חזקה עד שיבא בפניו וימחה ולכ"ע שלא בפניו לא הוי מחאה ורב נחמן דאיצטריך לשנוי עצה טובה קמ"ל ולא שני ליה דלא מצי למיתב אדוכתיה לפי שהמחאה אינה נשמעת אלא באותה מדינה משום דאכתי תקשי ליה אמאי מצריך רבי יהודה לבא לבניו ילך עד המדינה שהמחזיק שם וימחה דמדלא קתני ויבא לשנה אחרת וימחה ויודיעוהו משמע שצריך לבא לבניו כדפרישית: **ה"ג מכלל דלא סבירא ליה הא אמר רבא מחאה שלא בפניו.** ולא גר' והא אמר רבא אמר ר"נ: ליית

ל) ל"ל לא אמרו וכו' אלא כדי שיהא באספמיא וכו' משום שמקום וכו'. ג) נראה דל"ל ואי מתאמרא וכו'.

ליט בה משום לישנא בישא. דקלא מית לה וסופו שידע אע"ג דמלוה ע"פ אפי' בכמה עדים אינו גובה מן הלקוחות וטעמא משום דלית ליה קלא כדאמר לקמן (דף מב.) דהתם הוי טעמא משום דמגן דיזיף בלינעא יזיף ועיד דהתם אין יודעין מי יקח שיגידו לו פלוני חייב אבל מגן דידע מחאה יאמר למחזיק:

ליט בה משום לישנא בישא. פירוש לאותו שאומר לפני ג' דנפרק יש בערכין (ערכין דף טו:) מייתי עלה הא דא"ר יוסי מעולם לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי פי' שלא היה חושש אם ישמעו בעלים: **מ"ד בפני ב' קסבר מחאה שלא בפניו לא הוי מחאה.** תימה להאי לישנא דרבא קאמר לקמן מחאה בפני ב' ולעיל פסק רבא מחאה שלא בפניו הוא מחאה: **סהדותא** בעינן. ואי לאו משום סהדותא הוה סגי בחד דמבכך מבכא מית ליה ואע"פ שלשון הרע אין נשמע היינו לפי שמעלימין אותו מבני אדם ומ"ד בפני ג' בעי גלוי מילתא כמו בלה"ר: **כיון** שמיחה שנה ראשונה שוב אין צריך למחות. פ"ה עד סוף (ו) ג' שנים וא"ת מתני' היא דקתני עד כדי שיחזיק שנה ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת וימחה אלמא דאין צריך למחות רק פעם אחת תוך ג' שנים וי"ל דאי ממתניתין ה"א דאין צריך כי אם מחאה אחת בסוף ג' אבל אם מיחה בתחלת ג' ושוב לא מיחה בכל אותן ג' ס"ד דמודה שהיא שלו ואין לפרש דאין צריך למחות עד עולם דא"כ פליגי אדר"ל והוה ליה למימר ר"ל אמר: **וצריך** למחות בסוף כל ג'. אין לפרש דטעמא שלא יאמר לקחתי אחר המחאה כדפ"ה כיון דעל כרחו מודה דמעיקרא קודם מחאה לא בתורת מכירה נתן בה אין נאמן לומר אחרי כן קניתי ועוד דא"כ שפיר קרי ליה גזלן אלא טעמא כדפ"ה משום דתלת שנין מזדהר אינש בשטריה אחר המחאה ותו לא ולהאי טעמא הא דאמר לעיל (דף לא.) אבל אכלה שית שנין אין לך מחאה גדולה מזו פליגא אהך דהכא דקאמר דצריך למחות כל ג' (ו) וגרסה דכהיא הלכתא דסתמא דגמרא קאמר לה ולא כמו שפסק ר"מ דהלכה כבר קפרא: **מחאה בפני שנים ואין צריך לומר כתובו.** ואם תאמר ומה מועיל הכתיבה והא לא חייב שטר אם לא נעשה מדעת מי שהוא חובתו כגון שטר מכר מדעת

ולענין לשון הרע לית בה משום לישנא בישא היכא דמתאמרא קמי תרי: **ומ"ד בפני ג' אין ליה דרבה בר רב הונא.** דבג' הוי גלוי מילתא ולא בתרי הלכך בפני ב' לא הוי מחאה דלא עבידא לאיגלויי. כן נראה שיטה זו בעיני ועיקר. (הגה"ה. תמיה לי אמאי לא אמר נמי לימא בדאתיי קמיפלגי ושמא משום דלא מצי גמרא לאוקמי כדברי הכל כדמוקי דרבה בר רב הונא כדמסיק למילתיה לא דב"ע אית להו דרבה בר רב הונא כו'. ע"כ). ולקמן נמי מוכח דמאן דבעי גלוי מילתא במחאה בעי שלשה והכי הוא מסקנא דשמעתא. וכל רבותינו מפרשים דגבי מחאה נמי לשון הרע איכא דקאמר פלניא גזלנא הוא והלכך לרבה בר רב הונא אי מתאמרא קמי תרי לא הוי מחאה משום דאית בה משום לישנא בישא ולא יאמרו לו למחזיק ולאו מילתא היא דלא דמי ללשון הרע כלל דעיקר מחאה היינו משום דבעינן שיבא הדבר לאזניו של מחזיק ומלוה היא לומר לו כדי שיזהר בשטרו ולכך תקנו למערער שימחה בפני עדים כדי שיוציאו את הקול תדע דהיכא דאמר להו לא תפיק לבו שותא לא הוא מחאה [ע"א]: **לא דב"ע אית להו דרבה בר רב הונא.** דכל גלוי מילתא לא הוי בפחות מג' ואי הוה בעינא גלוי מילתא במחאה בפני שנים קסבר (ב) שלא בפניו לא הוי מחאה דכיון דאין מחאה אלא בפניו די לו בשני עדים שיעידו שמיחה בו וכיון דמיחה בפניו אין לך גלוי מילתא גדול מזה שהרי ודאי ידע המחזיק שמיחה בו זה ויזהר בשטרו ומ"ד בפני ג' קסבר מחאה שלא בפניו הוא מחאה והלכך היכא דמיחה שלא בפניו צריך ג' משום גלוי מילתא דכיון דידעי ג' כאילו כל העולם יודעין: **איכעיא אימא דב"ע מחאה שלא בפניו הוא מחאה.** (ג) כדאוקי מתני' וכדפסק הלכתא [לח:] וכ"ע כרבה בר רב הונא סבירא להו דאין גלוי מילתא במחאה שלא בפניו אלא בג': **והכא בהא קמיפלגי מ"ד בפני שנים קסבר סהדותא בעינן.** ודי לנו בשני עדים שיעידו שמיחה זה בתוך ג' ואם יבא הדבר לאזניו יבא דמאחר שיוכל לבא לאזניו של מחזיק בשום עניין בעולם הוא מחאה דלא חייש אלא שלא יתרה בהם לכסות הדבר כיון דליבא ליכא במחאה שמא אלו (ד) עצמן יבאו ויגידו למחזיק או יאמרו לאחרים שיאמרו לו: **גלוי מילתא בעינן.** שידע כל העולם וכיון דנודע לג' כאילו נודע בכל

ואין

ליט בה משום לישנא בישא מ"ד בפני שנים ליה דרבה בר רב הונא ומ"ד בפני ג' אית ליה דרבה בר רב הונא לא דכולי עלמא אית להו דרבה בר רב הונא והכא בהא קא מיפלגי מ"ד בפני שנים קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה ומ"ד בפני ג' קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אי בעית אימא דכ"ע מחאה שלא בפניו הויא מחאה והכא בהא קמיפלגי מ"ד בפני ב' סבר סהדותא בעינן ומאן דאמר בפני ג' קסבר גלויי מילתא בעינן גידל בר מניומי הוה ליה (ה) מחויאתה למחויי אשכחינהו לרב הונא ולחייא בר רב ולרב חלקיה בר טובי דהוו יתבי ומחה קמייהו לשנה הדר אתא למחויי אמרו ליה לא צריכת הכי אמר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אינו צריך למחות ואיכא דאמרי אמר ליה חייא בר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אין צריך למחות אר"ל משום בר קפרא וצריך למחות בסוף כל ג' וג' תהי בה רבי יוחנן וכי גזלן יש לו חזקה גזלן ס"ד אלא כגזלן יש לו חזקה אמר רבא [א]הלכתא צריך למחות בסוף כל ג' וג' תני בר קפרא [ב]ערער חזר וערער חזר וערער אם מחמת טענה ראשונה ערער אין לו חזקה ואם לאו יש לו חזקה אמר רבא א"ר נחמן מחאה בפני שנים

למחזיק דמי דמסתמא ידע במחאה זו אבל בשנים מסתמא לא ידע: **מחויאתה למחויי.** שהיה אחד מחזיק בנכסיו והיה רוצה למחות ומיחה קמייהו בפני שלשתן. וה"ה לפני שנים כדאמר רבא לקמן מחאה בפני ב' ואין צריך לומר כתובו אלא הכי הוה עובדא וכן פסק ר"מ דמחאה בפני שנים: **לשנה אחרת אתא.** פעם שניה ומיחה קמייהו. ס"ל דכל שנה ושנה צריך למחות ואם מיחה (ה) פעם ראשונה ושניה ולא מיחה בשנה שלישית איגלאי מילתא דשלא כדין מיחה ראשונה ושניה ולסוף שנה שלישית זו הוא חזקה ולא צריך להזהר בשטרו: **לא צריכא.** למחות כל שנה ושנה. אבל פעם אחת מיהא צריך למחות בכל ג' וג' דלקמן שלא יהו ג' שנים רצופים בלא מחאה ומיהו אינהו לא אירי בהכי מידי אלא למעוטי ג' מחאות בתוך ג' שנים באו דדי בשנה ראשונה ושוב אין צריך למחות בכל הג' שנים: ה"ג **אמר ר"ל משום בר קפרא וצריך למחות בסוף כל ג' וג'.** דאע"ג דמשמיה שנה ראשונה שוב אין צריך למחות ה"מ בהנהו ג' אבל בסוף ג' צריך למחות עדיין דלא נהוי תלת שנין בלא מחאה דתלת שנין מזדהר אינש בשטריה אחר המחאה טפי לא מיזדהר. והכי הלכתא ואע"ג דתהי בה רבי יוחנן תמיה היה אבל ירא היה לחלוק על בר קפרא וגם ר"מ פסק כן. וי"מ טעמא דצריך למחות בסוף (ו) ג' כדי שלא יטעון לאחר המחאה מכרת לי ולא נהירא דכיון דעל כרחו מודי דמעיקרא לאו בתורת מכירה נתן בה אינו נאמן לומר אחרי כן החזקתי בה בתורת מכירה: **אפי'.** מתאב ומקשה בה: **וכי גזלן יש לו חזקה.** כלומר אמאי צריך למחות בסוף כל ג' והלא משמיחה המערער שנה ראשונה והוליא קול על זה שהוא גזלן היה לו להזהר בשטרו כל הימים עד שירד עם זה לדין או עד שיראה את שטרו אחר המחאה לב"ד ומדלא מזהר בשטרו יפסיד דאיכא למימר גזלן הוא והיינו דקפריך גזלן ס"ד הא קטעין שטר היה לי קודם המחאה ואבד ומספיקא הוא דאתן מפסידין אותו את הקרקע לפי שלא מזהר בשטרו אלא אימא כגזלן וכדפריש: **ערער וחזר וערער.** בסוף כל ג' וג'. בר קפרא לטעמיה דאמר צריך למחות בסוף כל ג' וג' הילכך מנהג הוא לערער הרבה פעמים: **ערער.** מיחה בפני עדים: **אם מחמת טענה ראשונה ערער.** דנכולהו מחאות טעין קאכיל לארעאי בגזלנותא הכי זו מחאה והלכך אין לו חזקה למחזיק. אבל אם במחאה ראשונה הזכיר שבגזלנות ירד אל שדה זו ובמחאה שניה הזכיר כי משכנתא בידו ואני מוסר לכם עדות זו כדי שלא יחזיק בה ויאמר מכורה היא בידי כיון ששינה בטענתו אינה מחאה ונתקיימה החזקה ביד המחזיק. וה"ה למוחה ג' מחאות בתוך שלש שנים משני טענות המכחישות זו את זו דאין כאן מחאה כלל לא לראשונה ולא לאחרונה והוא חזקה לסוף ג' דכיון דמיחה מחאה אחרת בשנה שניה שמכחשת מחאה של שנה ראשונה מודה הוא דהכיא מחאה שלא כדין הוה והודאת בעל דין כמאה עדים דמי ובטלה לה להכיא מחאה קמייתא וכ"ש זו שניה דהוחזק כפרן וכמי שלא מיחה בתוך ג' כלל דמי: ה"ג בפי' ר"ח **מחאה בפני שנים ואין צריך לומר כתובו.** אלא כותבים לו העדים שטר מחאה למערער להיות בידו לעדות שמיחה בתוך ג' ואע"פ שלא זה אותם דזכין לו לאדם שלא בפניו ושלא ברשותו דמסתמא ניחא ליה: וכן

צא א מיי' פי"ח מהל' טוענן ונטענן הלכה ח סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' קמו פעי' ה:
צב ב טוש"ע שם סעיף ז:

הגהות הב"ח

(א) גמ' הויא ליה מחיתא למחוי: (ב) רשב"ם ד"ה לא דכ"ע וכו' קסבר מחאה שלא בפניו לא הוא מחאה וכיון: (ג) ד"ה אינעית אימא וכו' כדאוקימנא מתני' וכדפסקינן הלכתא וכו': (ד) ד"ה והכא כו' שמא אלו מעצמן: (ה) ד"ה לשנה וכו' ואם מיחה שנה ראשונה וכו' להזהר עוד בשטרו: (ו) ד"ה ה"ג אמר ר"ל כו' בסוף כל ג' כדי: (ז) תוס' ד"ה כיון וכו' פ"ה עד סוף כל ג' וג' שנים: (ח) ד"ה ונריך וכו' ונראה דכהיא הלכתא. נ"ב ובתוס"ר פ"ג מיומן מ' מולק על זה ומתכן דל"ק מידי מהכיא דלעיל:

רבינו גרשום

מאן דאמר בפני שנים הויא מחאה לית ליה דרבה בר רב הונא דודאי אם מספרין הני שנים למחזיק דמיחה המערער אין לשון הרע בכך. ומאן דאמר בפני ג' אית ליה דרבה דודאי ג' אין בהם משום לשון הרע אבל שנים אם מיחה בפניהם אין מספרים בשמו משום דלשון הרע הן מספרין: מאן דאמר בפני שנים הויא מחאה (ה) ודאי בפנינו דמחזיק עצמו סגי בשנים משום דמחאה שלא בפניו לא הויא מחאה ובפנינו בעינן מחאה אבל אי אמרינן דמחאה שלא בפניו (לא) הויא מחאה לא סגי בשנים משום דאית בה לישנא בישא ולא משתעו ומאן דאמר בפני ג' צריך למחות קסבר דאפי' מחאה שלא בפניו הויא מחאה ומשום הכי צריך ג' דכל מלתא דמתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא הא בתרי אית בה [לישנא בישא]: סהדותא בעינן ובתרי סגי במקבלי עדות. גלויי מלתא בעינן לפרסם וגלוי מלתא לא סגי בפחות מג': גידל בר מניומי הוה ליה מחויתא למחויי שהיה אחד מחזיק בנכסיו והיה מוחה: צריך למחות למחזיק בסוף כל ג' וג' שנים שאם לא יחמה בסוף כל ג' יכול המחזיק לומר אחרי שמחית מכרת לי וכבר החזקתי בה ג' שנין. תהי בה ר' יוחנן אמאי צריך למחות בסוף כל ג' וכי גזלן יש לו חזקה כלומר מאחר שאמר אני קניתיה ממך אחר שמחיתה מכלל דמודי דקודם לכן באת לידו בגזלנות וכי גזלן יש לו חזקה כיון שגזלן הוא אע"פ שהחזיק בה כמה שנים אין חזקתו חזקה ומקשי' גזלן ס"ד והא לאו גזלן הוא דהא קא טעין דזבנה ניהליה ובתורת מכירה אתאי לידיה ולאו גזלן הוא אלא פריך הכי וכי כגזלן יש לו חזקה האי דכגזלן דמי דטוענן שיש לו חזקה שקנאה ממנו אחרי מחאתו ולא קודם וכי מי שהוא כגזלן יש לו חזקה ג) בתר דקאמר אלא ודאי אין לו חזקה ואמאי צריך למחות בסוף כל שלש: ערער בשניה וחזר וערער בשלישית אם מחמת טענה ראשונה היו כל ג' ערעורין שלא שנה דברו אין לו חזקה למחזיק ואם לאו ששנה המערער דבריו שאמר פעם אחת שלי היתה אני קניתיה ושוב אמר של אבותי היתה אין בדבריו כלום ויש לו חזקה למחזיק.

ג) נ"ל הוי מחאה ס"ל דבפניו דמחזיק עצמו בעינן מחאה ושלא בפניו לא הוא מחאה ולפיכך בני בשנים אבל מי אמרינן דמחאה שלא בפניו הוא מחאה לא בני שנים וכו'. ד) נראה דל"ל יש לו חזקה לטענן דקנאה בתר המחאה אלא ודאי וכו'.

וכן מודעא בפני שנים. מי שאנקוהו למכור ולימן את שלו בעל כרחו ולכתוב שטר מכירה או מתנה בפני עדים צריך להודיע קודם לכן לשני עדים ולומר דעו לכם שמכירה (ה) זו או מתנה של שדה זו שאני רוצה לעשות לפלוני שלא ברצון נפשי אלא שעשה כי אונסני ומכריחני בעל כרחי ולא יהיה ממש באותו שטר שאעשה והיום או למחר תבענה ליה בדינא ומרענא לשטרא אפומייכו שמסרתי מודעא לפניכם קודם שנעשה השטר. ודוקא קודם כתיבת השטר אבל אחרי כן אין המודעא שוה כלום דאם כן כל השטרות שבעולם כשיתחרט אחר שנעשו ונמסרו בכשרות יבא לפוסלן: **ואין צריך לומר כשהוו.** שטר מודעא. כללא דמילתא כל מידי דזכות הוא לו אין העדים צריכין ליטול הימנו רשות. והא דלא כייל ותני להו ולימא מתאה ומודעא וקנין בפני ב' ואין צריך לומר כתובו היינו משום דרבא קאמר להו משמיה דר"נ ולאו בחד יומא שמעינהו אלא כל מילתא שמעה באפי נפשיה והדר מצריכנהו רבא בחדא בסדר כמו ששמענן. והיינו דכתבינן ביטול מודעי בשטרי מכירה ומתנה דמעתה לא תועיל המודעא כדמוכח בערכין בפרק האומר בסופו (דף כא:) גבי גט דמהני ביטול המודעות והוא הדין לכל השטרות: **הודאה בפני ב'.** אדם שמודה לחבירו בפני ב' שחייב לו מנה ל"ל כתובו שיצוה הלוה לכתוב לו שטר למלוה לעדות דכל שעה שירצה לגבות חובו יוציא שטרו על הלוה אבל שלא ברשות לוה אין כותבין דחוב הוא לו וכיון דעל הלוה לכתוב והוא לא לוה איכא למימר דלא ניחא ליה לעשות חוב שחייב הלוה בשטר דעד השתא הוה מלוה על פה ואע"ג דהודה בפני עדים נאמן הוא לומר כל שעה שירצה פרעתי דקיי"ל (נקמן קט.) המלוה לחבירו בעדים א"ל לפרעו בעדים ועכשיו כשיש בידו שטר אין הלוה נאמן לומר פרעתי אלא א"כ יביא עדים שפרע בפניהם אפילו הוציא המלוה על הלוה כתב ידו של לוה שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין ואינו נאמן לומר פרעתי כ"ש בשטר שיש בו עדים: **קנין.** סודר על כל דבר בפני ב' ולא בעי תלתא. ומשום דגבי קיום שטרות אמר ג' הולך לפרש בכל הני דדי בשנים: **ואין ל"ל כתובו.** כדמפרש טעמא לקמן: **קיום שטרות בג'.** מי שיש לו שטר על חבירו ומושש שמא יבלו העדים למדינת הים או יאמתו וכשיבא לגבות חוב הכתוב בשטר יטעון הלוה כי פרוע הוא או מזוייף הוא ויצטרך לקיים שטרו בעדים המכירים חתימת ידי עדים שבשטר ולא ימצא כילד יעשה הולך לב"ד ומביא העדים עצמן ומעידין על חתימת ידיהן בפני ב"ד והם כותבים בסוף השטר למטה מחתימת העדים במותב תלתא כחדא הוינא ונפק שטרא דא קדמנא ואתו פלוני ופלוני ואסהידו אחתימות ידייהו ואיסרנוהי וקיימנוהי כדחזי וחותמים בו ג' הדיינים והוא הנפק וגם אשרתא דדייני. ולכך צריך ג' דשנים שדנו דייניהן דין אלא שנקראין ב"ד חצוף בסנהדרין (דף ג.) והכא אפי' דיעבד נמי לא דא"כ מה יש בין הנפק לשטר שלמעלה הימנו הכא תרי חתימי והכא תרי חתימי ודומה לב' עדים שמעידים ששמעו מפי עדים שלמעלה שהשטר כשר ועד מפי עד פסול אבל כשהן ג' והן ב"ד זו עדות גמורה שהעידו על חתימת ידן לפני ב"ד והכשירו ב"ד את השטר ועכשיו חותמין ב"ד ששטר זה כשר הוא ודומה לפסק דין: **אמר רבא אי קשיא לי.** בכל הכך דייקי דאמר לי רב נחמן גבי קנין לחוד הוא דקשיא לי אלא קנין למאי מדמי ליה רב נחמן אי כמעשה ב"ד דמי ומשום דדומה לדין של דיינין שמוציאים מזה ונותנין לזה ואף עדי קנין ע"י עדותן שרואין בקנין יוצא ממון זה בשעת הקנין מיד המקנה ליד הקונה ומשום דדמי למעשה ב"ד קאמר ר"נ אין ל"ל כתובו אלמא[ו] אע"ג דחוב הוא למקנה לכתוב שטר וליפות זכותו של קונה אפ"ה כותבים העדים בלא רשותו כדין כל מעשה ב"ד שכח ב"ד יפה והפקירן הפקר לכתוב כל הנעשה בפניהן וא"כ ליבעי ג' בקיום שטרות: **ואי לאו כמעשה ב"ד דמי.** ומשום הכי קאמר דסגי בב' אמאי אינו ל"ל כתובו והלא חוב לו לכתוב בלא רשותו: **לעולם לאו כמעשה ב"ד.** דהא ודאי סהדותא בעלמא הוא ומשום הכי סגי בב': **דסתם קנין לכתיבה עומד.** משום דאין לאחר קנין כלום דכיון דמקנה ליה בסודר בפני עדים וממהר להקנותו מיד ואינו מדחהו עד שילך וימשוך במטלטלין או ילך ויחזיק בקרקעות מתכוין הוא להקנותו בעין יפה ומסתמא רוצה שיכתבו לו כדאמר בכתובות בפ' אע"פ (דף נה.) אמר לעדים כתובו וחתומו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאימלוכי ביה כשירלו לכתוב השטר שמא חזר דסתם קנין לכתיבה עומד אבל לא קנו מיניה איכא למימר דלא ניחא ליה לכתוב לו: **אמאן דלא ליים דינא.** סברבן בדין דאי ליים דינא ליתא אינסת דאי קאנים לך אמאי לא תבעת ליה בדינא: **אפי' עלי ועליך.** דליתיתן דינא דאי לכתוב עליו מודעא דזימנין דאין ב"ד מזומן מיד:

דלא

מדעת מוכר ושטר מתנה מדעת נותן ושטר מלוה מדעת לוה ועדות נמי לא חשיב דמפיהם ולא מפי כתבם ופירש"י בפ' החומש שלא יכתבו עדותן באיגרת וישלחו לב"ד וי"ל דתקנת חכמים היא שיהא חשוב עדות כדי לבטל החזקה בעדות כל דהו שבדבר מועט מבטלים החזקה דהא אפילו יתברר לנו שלא שמע המחזיק ממאה מהני לבטל החזקה וגם במודעא תקנת חכמים היא להגיל הנאתם וקיום שטרות נמי משום דמעשה ב"ד הוא וכל מעשה ב"ד נכתב שלא מדלון החייב ועוד אומר ר"י ששמע מן ר"ת שנוהגים לשלח העדים עדותם באיגרת לב"ד וחשיב עדות והא דדרשינן בספרי[ב] מפיהם ולא מפי כתבם לא אתא אלא למעוטי דוקא אלא שאינו בר הגדה אבל רואי להגדה אין הגדה מעכבת בו והא דאמרינן בפ"ב דכתובות (דף כ.) כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה אחר כמה שנים והוא שזוכר מעצמו אבל אין זוכר מעצמו לא היינו כשאינו מוציא כתב ידו בב"ד ועוד שמא עד אחר בכתב אין חשוב עדות שאין שטר אלא בג' להכי לא מהני בהאיי דכתובות אפי' יוצא כתב ידו אלא א"כ זוכר בראיית עדות וא"ע בהאיי דעד אחר בכתב בגט פשוט (לקמן דף קסה. ושם ד"ה אמר)[ג] ולא"ת מאי קמ"ל דאין ל"ל כתובו פשיטא כיון דזכותו הוא ובמתאה איכא למימר דנקיט ביה ואין ל"ל כתובו אגב אחריני ולא אתא לאשמועינן במתאה אלא שהיא בפני ב' אבל במודעא קשה למאי איצטריך וי"ל דאתא לאשמועינן דאע"פ שלא זוה להם לכתוב והם כתבו שלוה כשרה ולא מיחזי כשקרא דמסתמא לפיכך מתה או מסר מודעא בפניהם כדי שיכתבו: **קנין בפני ב' ואין צריך כו'.** אומר ר"ת דלא אתא למעוטי שלא יהא חשוב קנין כשנעשה שלא בפני שנים דהא אמרינן בקדושין (דף סה:) דלא אינרו סהדי אלא לשקרי ואמרי' בפ' הזהב (ב"מ דף מו.) גבי היה עומד בגורן כו' ואי אמרינן מטבע נקנה בחליפין ניקנינהו ניהליה אגב סודר ומפרק דלית ליה סודר ולקנינהו אגב קרקע דלית לי' והא עומד בגורן קתני כשאינו שלו איכפל תנא לאשמועינן בגברא ערטילאי דלית ליה כלום אלא ש"מ דאין מטבע נקנה בחליפין ואי לא חשיב קנין בלא עדים ליעשינן ליכא עדים ועוד דבפ"ק דסנהדרין (דף ו.) אמרו רבנן פשרה ביחיד אע"ג דפשרה בעיא קנין כדמפיק התם: **ואין צריך לומר בתובו.** וכותבין בלא רשותו כל זמן שלא חזר בו ומיהו יכול לחזור בו כדאמרינן לקמן בפ' המוכר את הספינה (דף עז.) זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה והא דאמרינן בריש אע"פ (כתובות דף נה. ושם ד"ה כתובו) כתובו וחתומו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאימלוכי ביה לאו דוקא משום דאמר להו כתובו דאפי' לא אמר להו נמי כדאמרינן הכא אלא משום דבעי לאימר לא קנו מיניה צריך לאימלוכי ביה אע"ג דאמר להו כתובו: **קיום שטרות בשלשה.** אע"ג דר"נ גופיה ס"ל בסנהדרין (דף ה:) ב' שדנו דייניהם דין קיום שטרות שאני כדפ"ה דאי ליכא אלא ב' מה יש בין קיום שטר לשטר שלמעלה הימנו הכא תרי חתימי והכא תרי חתימי ודומה לב' עדים שמעו מפי עדים שלמעלה שהשטר כשר ועד מפי עד פסול אבל כשהם ג' ויכר שהם ב"ד שהעידו עדים לפניהם על כתב ידם והכשירו השטר ודומה לפסק דין והא דאמרינן בפ' ב' דכתובות (דף כב. ושם ד"ה ודלמא) ג' שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהן צריכי למיכתב במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי ואמר ר"נ ואי כתב ביה בי דינא תו לא צריך ודלמא ב"ד חצוף הוא דאמר שמואל ב' שדנו דייניהן דין דכתב ביה בי דינא דרבנן דבי רב אשי ודלמא רבנן דבי רב אשי כשמואל סבירא להו לא ששמואל סובר דקיום שטרות בשנים אלא ה"פ ודלמא רבנן דבי רב אשי סבירא להו בקיום שטרות כדשמואל בעלמא אבל שמואל מני סבר שפיר דקיום שטרות בג' אע"ג דבעלמא ב' שדנו דייניהן דין כמו ר"נ וא"ת ד)דרב נחמן גופיה קאמר בב"מ (דף לא:) גבי עובדא דאיסור גיורא ורב ספרא עבוד עסקא וכו' משמע התם דמרי לאו ב"ד מדקאמר ליה זיל אייתי לי תלתא דפלגת קמייהו א"נ תרי מגו תלתא וי"ל דהתם מיירי דלא עשאן ב"ד בפירוש אלא פלג קמייהו בסתם הלכך אי קמי תרי פלג נראה דלעשותן עדים נתכוין ואי קמי תלת פלג נראה דלעשותן ב"ד נתכוין אבל במקום שעשאן ב"ד בפירוש בשנים סגי [וע"ע תוס' גיטין לב: ד"ה ורב נחמן]:

אמאן דלא ציית דינא כו'. תימה מודעא דמאי אי דגיטין ודמתנה גלוי מילתא הוא דודאי הוא אנוס בשום ענין שאין יכול לבא לבית דין ואי דזביני והא אמר רבא לא כתבינן מודעא אזביני וכ"ת רבא ורב יוסף לית להו דרבא מ"מ הוה ליה למיפרך ולשנויי דפריך בסמוך אנהרדעי ועוד והא אביי ורבא גופייהו דאמרי תרוייהו אפי' עלי ועליך א"כ לא אייתי הוא אנוס בשום עניין שאין יכול לבא לבית דין ואי דזביני וכי ההוא מעשה דפרדיסא לא שייך הכא דאפי' לית דינא פשיטא דכתבינן:

מיכא

[א] ואין צריך לומר כתובו [ב] מודעא בפני שנים ואין צריך לומר כתובו [ג] הודאה בפני שנים וצריך לומר כתובו [ד] קנין בפני שנים ואינו צריך לומר כתובו [ה] וקיום שטרות בשלשה (סימן ממה"ק) אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי האי קנין היכי דמי אי כמעשה בית דין דמי ליבעי תלתא אי לא כמעשה בית דין דמי אמאי אינו צריך לומר כתובו בתר דבעי הדר פשטא לעולם לאו כמעשה בית דין דמי והכא טעמא מאי דאינו צריך לומר כתובו משום [ו] דסתם קנין לכתיבה עומד ורב יוסף דאמרי תרוייהו לא כתבינן מודעא אלא אמאן דלא ציית דינא אביי ורבא דאמרי תרוייהו [ז] אפי' עלי ועליך אמרי נהרדעי כל מודעא דלא

[ה] כ"י איתא: אלא אע"ג. דק"ס, [ב] (וכן הוא בגמרא לא: גיטין עא.), [ג] (וע"ע תוס' יבמות לא: ד"ה דחזו וכו'), [ד] [בגמ' שלפנינו לא מזכר רב נחמן אלא רבה בר רב הונא הוא דקאמר זיל אימי תלתא וכו' וע"ל דגרס' תוס' היה כך בסוגיא דהתם מיהו סוף הסוגיא לב. דא"ל לאו מי איתמר עלה וכו' אמר רב נחמן וכו' קלא קלה],

הגהות הב"ח

[ו] (ב"מ ד"ה וכן מודעא וכו' דעו לכם שמכירה או כל"ל ומיכא זו נמחק:

עין משפט נר מצוה

צג א מי' פ"ח מהל' טוען הלכה ח סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמו סעיף ה:

צד ב מי' פ"ו מהל' מכירה הל' ח סמג עשין פג טוש"ע ח"מ סי' רה סעיף ח:

צה ג מי' פי"ח מהל' מלוה הל' ח ופ"ו מהל' טוען הל' ב סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף ב ז וסי' פח ס"ח וסעי' י ועיין מה שכתב המ"מ בפ"ה מהל' מכירה הלכה ט:

צו ד מי' פי"ח מהל' מלוה הלכה ח סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף ג ועיין במי' פ"ה מהל' מכירה הלכה ט וגמ"מ שם ובטוש"ע ח"מ סי' קפט וסי' קלה סעיף ח:

צז ה מי' פ"ו מהל' עדות הלכה ח סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' מו סעי' ג וסעי' ד:

צח ו מי' פי"ח מהל' מלוה הלכה ח סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף ג:

צט ז מי' פ"ו מהל' מכירה הל' ב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רה סעיף ח:

רבינו גרשום

אין צריך לומר. לעדים כתבו שבלא ציוויו יכולין לכתוב שבמיחה משום דזכות הוא לו שכותבין: הודה בפני שנים. ואמר אני מחויב מנה לפלוני. זה אין כותבין אלא אם כן אמר להו כתובו משום דחוב הוא לו: חפש קנין משום דבר בעולם בפני שנים אין צריך לומר להם כתובו ומפרש לקמן: קיום שטרות. צריכים להעיד שנים בפני ג' בית דין על חתימת עדים: הא קשיא לי. [הא] דאמר רב נחמן בקנין אי כמעשה בית דין דמי דמה בית דין אין נמלכין וכותבין אף קנין נמי אין צריך לימלך בו העדים אם כן ליבעי ג' דומיא דב"ד ואי לאו מעשה בית דין אלא כהודאה דמי אמאי אין צריך וכו': דסתם קנין לכתיבה עומד. דאין לאחר קנין כלום: אלא אמאן דלא ציית דינא. אבל אי גברא דציית הוא לא כתבי' עליה: